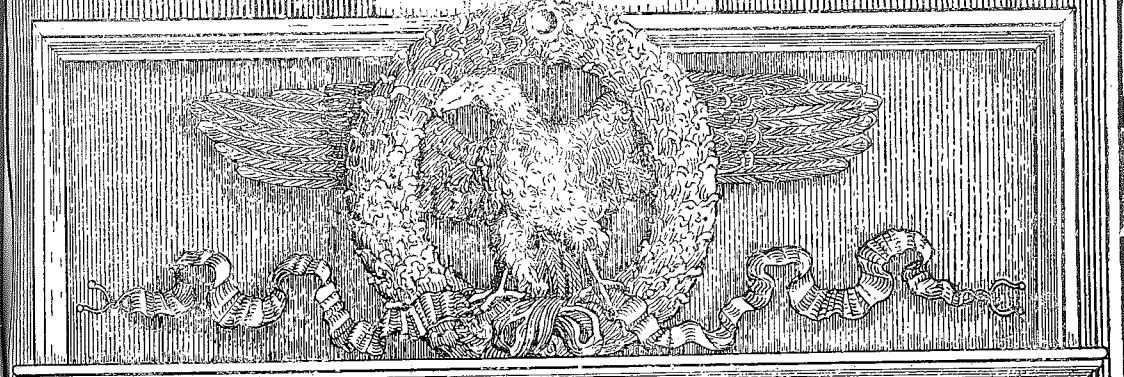

ALMA ROMA

QVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

C. DEL VECCHIO.

Pro "ALMAE ROMAE,, Sociis

nuperime prodiit JOSEPHI FORNARI

PARVUM ANTIBARBARUM

Volumen, cui praefatus est FELIX RAMORINO. constans pagg. 103, editione portatu facilis, venit italic. libell. 8.

Praeterea

Apud Commentarii Administratorem venum dantur eiusdem auctoris Milesiae fabulae latine scriptae scenisque accommodatae apud ephebea facile agendis:

Fridianus - Francisculi prandium.

Singulae pretio italic. libell. 2.

(*Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integralm ALMAE ROMAE collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXVI, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellarum 300 pro Italia; pretium duplicatum, libell. Italic. scilicet 600, pro exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (*vulgo chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requirendae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium subnotationis an. MCMXXVII est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 30 exaequans; *ante solvendum rectoque tramite mittendum* ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, *Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96.*

De latinarum litterarum historia paelectiones¹

De priscis annalibus et de vetera rerum gestarum memoria.

Restat ut de priscis annalibus et de vetera rerum gestarum memoria sermonem instituamus. Notum est, ab initio, memoriae publicae retinendae causa, res omnes singulorum annorum pontificem maximum litteris mandare consuesse, et in album referre, tabulamque domi proponere, ut potestas esset populo cognoscendi.² De hac re Servius qui dicitur Danielis, vel auctus fusius loquitur: « Ita autem, inquit, annales conficiebantur; tabulam dealbatam quotannis pontifex maximus habuit, in qua, praescriptis consulum nominibus et aliorum magistratum, digna memoratu notare consueverat, domi militiaeque terra marique gesta, per singulos dies; cuius diligentiae annuos commentarios in octoginta libros veteres rettulerunt, eosque a pontificibus maximis a quibus fiebant, *annales maximos* appellantur ». Hic duae res distinguenda sunt, nempe tabulae in regia adfixae cum nominibus consulum et rerum memoria, et libri *annales* post inde derivati et octoginta

numero in publicum editi, *annalium maximorum* nomine.⁴

Id quidem non nisi P. Mucii Scaevolae opera factum esse (anno ferme CXXIII a.C.n.) constat; postea huiusmodi annales scribi desitos esse quum iam scriptores usu litterarum instructi exstitissent.

De annalibus maximis quod opus fuit sequentis aevi, non est nunc nobis sermo habendus.

In tabulis autem pontificum, quae ligneae et gypso oblita erant, quaeque, quotannis propositae, post in tablino servabantur, quid demum inscriberetur facile suspicari possumus; nempe, post nomina consulum, res eo anno memorabiles, et solis lunaeque defectiones, et caritatem annonae,² et varia prodigia, praesertim terrae motus,³ potissimum denique res bellicas, et foedera et paces, nec non leges

¹ *Maximos* appellatos esse quia a pontifice maximo redacti essent, testantur SERVIUS, FESTUS, MACROBIUS (3, 2, 17). Recentiores existimarunt ita dictos esse quia maioris molis essent quam ceteri.

² Unde Cato in IV *Originum* dicebat, non libere sibi scribere, quod in tabula apud pontificem maximum esset, quoties annona cara, quoties lunae aut solis lumine caligo aut quid obstitisset. GELL., 2, 28, 6.

³ Postquam nuntiatum erat Senatui, in sacrario in regia « hastas Martias movisse » (GELL., 4, 6, 1), Senatus sententiam suam ferebat, quibus Diis hostiisque procurandum esset. Quod pontifices in tabulas referebant.

¹ Cfr. fasc. mens. Augusti et Septembr.

² Cfr. Cic., *De oratore*, 2, 52.

latas rogatas, ad summam res eas omnes quae a pontificum collegio memoratu dignae existimarentur.¹ Haec omnia quum fastorum consularium quasi appendix essent, quis mirabitur, etiam rebus gestis hoc ipsum nomen fastorum inditum esse? tantum ut Horatius de antiqua rerum memoria loquens, his verbis uteretur: «Tempora et fastos evolvere mundi» (*Serm. 1, 3, 112*) et: «Tempora quae notis condita fastis inclusit volucris dies» (*Carm. IV, 13, 15*).

Quid denique sibi vellent pontifices tabulam quotannis proponendo, verum profecto vidit Peter² aiens, initio non id contendisse ut apud posteros servaretur rerum memoria, sed ut ad eos qui tum vivebant earum notitia celerrime perferretur, velut postea in *Actis Diurnis a Caesare compositis* res eo consilio conscribebantur, ut populo innotescerent et quidem ea ratione qua id fieri illi placebat.

Utcumque res est, videat lector quam magni momenti fuerint inter reliquias litterarum ad vitam publicam pertinenter tabulae annales pontificum. Dolen- dum quidem est incensa a Gallis Urbe (a. cccxc a. C. n.) vetustiora istiusmodi monumenta interierisse; sed non est dubium quin apud pontifices ars res gestas litteris tradendi iam priscis reipublicae temporibus non sine peritia quadam excoleretur.

(*Ad proximum numerum*).

FELIX RAMORINUS.

¹ Hos rerum indices ipsis fastis calendaribus, seu hemerologiis adiectos esse, singulis diebus apposita nota rerum memorabilium, ut Seeckio visum est (v. PETER, *Historicorum Romanorum reliquiae*, 2, 1924, p. VIII) non est verisimile, quum ista tabula plus trecentarum quinquagenerum linearum esse deberet.

² Op. cit., p. IX.

oo

Dupliciter miser es, qui felix ante fuisti:
Dupliciter felix, qui fuit ante miser.

Christianorum sepulcralia symbola de animae beatitudine aeterna

Qui veterum Christianorum Romana coemeteria ingreditur, is statim ubique signa in tabulis, olim sepultra claudentibus, conspicit, eorumque nonnulla saepius quam cetera iterata. Neque aliter videre est ubicumque lapidaria, quae vocant, Christiana musea fuerunt constituta. Praecipua autem eiusmodi signa haec sunt: anchora, columba, palma, piscis, arbores, bonus pastor, ovis, agnus, figura orantis manibus expansis, vasa, cum avibus nonnunquam in iis bibentibus, portualis turris, navicula, pavo, equus, monogrammata, coronae, dolia, amphorae, artium instrumenta, aliaque. Haec omnia aliquid assimilatione quadam significasse haud dubium est; immo aliquando non una, sed duo et amplius signa in unico simul cernuntur sepulcro, ita ut singularem videantur cogitationem, et etiam orationem componere.

Ita columba et agno anima repreäsentatur; sed naviculae sub figura quoque apparet; quod si portualis turris accesserit, ad quam navicula dirigatur, obvium symbolum est; portus scilicet (caelum), ad quem anima veluti ad terminum navigationis (spiritualis) pervenit.¹

Nedum columbae, aves aliae incisae aut depictae conspicuntur, praesertim pavo, qui optime animae immortalitatem effingit, iuxta antiquam ethnicorum opinionem. Quamquam sunt et qui in eo symbolum videant resurrectionis, quod pavo pennas autumni tempore amissas, splendidiores verno tempore producat.

¹ In coemeterio Callisti portualis cuiusdam turris figura apparet, plures litteras continentis, quae Graecum vocabulum *AOPATA* id est «invisibilia» produnt: nempe, ut I. B. De Rossi explicavit, praemium illud significatur «quod oculus non vidit». In alio sepulcro portualis turris inter coronam et palmam cernitur; hoc est inter victoriae signa.

Phoenix quoque animam immortalem adumbrat, ut in passione S. Caeciliae mentio est: «Quem (Maximum) sancta Caecilia iuxta Valerianum et Tiburtium sepeliit in novo sarcophago, et iussit ut in sarcophago eius sculperetur phoenix ad iudicium fidei eius, qui resurrectionem se inventurum, phoenicis exemplo, ex toto corde suscepit».

Sicut navicula ad portuale lumen directa, ita equus ad palmam, vel ad Christi monogramma currens, spiritualem animae significat cursum, de quo et Ioannes in *Apocalypsi* et Paulus in suis epistolis plures loquuntur.¹

Ad palmae et coronae significationem, quae praefatis accedit, intelligendam, iuvat acta SS. Mariani et Iacobi revocare, in quibus hanc martyribus visionem apparuisse legimus: «Adcucurrit ad nos obvius puer, quem constabat esse alterum ex geninis ante triduum cum matre passis, corona rosea collo circumdatu et in manu dextra palman viridissimam praeserens».

Neque aliter innuere videtur columbae figura rostro arbores, flores fructusve, praesertim uvam petentis, aut bibentis in vase.

Sed locus in quo iustorum animae aeterna frui beatitudine putabantur Graeca, seu ex origine Persica voce *paradisus* vocabatur, quae nemus floriferum, vel hortum sonat. Atqui in tabulis sepultra tegentibus haud facile erat hortum nemusve delineare; itaque duae arbores, aut etiam arbor una hanc paradisi imaginem exhibuere.

Sed cum columbis in hisce gaudentibus vas quoque interdum invenitur. Quaenam huius vasis significatio?

Distinguendum: sunt enim vasa quae *amphorae* vocantur, fragilia, utpote ex cocta argilla conflata, ad liquores servan-

dos; et vasa calicis formam reddentia. Quod ad altera attinet, memorandum est non solum in *Actibus Apostolorum* Paulum vas electionis factum fuisse; sed Tertullianum et Lactantium de humano corpore veluti de vase fictili¹ atque «vasculo, quo tamquam domicilio temporali spiritus caelestis utatur»² esse loquutos; Prudentium autem in suo *Peristephanon* angelum induxisse ita S. Vincentium martyrem alloquentem:

*Pone hoc caducum vasculum,
Compage textum terrea,
Quod dissipatum solvitur,
Et liber ad caelum veni.³*

Alterum vasis genus reddit pluries eam calicis formam, ut de calicis eucharistici significatione dubitari non possit. Atvero non semel propter adjuncta quaedam id sentiendum est. Ita, exempli gratia, praeter calicis figuram, quandoque avis ac saepius columbae imaginem cernimus ad calicem contendentis, vel in eo bibentis. Si igitur columba, quae flores fructusque petit, pro anima aeternitatis pacisque bonis fruente accipitur; columba calicem petens, vel ex eo ad sedandam sitim hauriens, pariter de aeternae beatitudinis fruitione intelligenda est. Refrigerium animae sub similitudine sitis aquarum fontibus explendae praesertim a primi aevi excogitabatur Christianis, Davidicum illud forsitan commemorantibus: «Quemadmodum cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus».⁴

* *

Defuncti anima in pace recepta figura personae orantis saepissime adumbratur.

¹ *De patientia*, X.

² *Div. instit.*, I. II, c. XIII, *P. L.*, VI, 321.

³ Lib. V, n. 301 et seqq., *P. L.*, IX, 396.

⁴ Cfr. etiam S. August., *Confess.*, lib. IX, c. 3, *P. L.*, XXXIII, 765. - Nonnunquam una cum calice dominum quoque, vel inter duo vasa atque etiam inter duas columbas cernitur: estne id caelestis convivii symbolum dicendum?

¹ Cfr. praesertim *II ad Tim.*, IV, 7; *I, ad Cor.*, IX, 24.

Haec tamen perraro ita delineata erat ut defuncti personae quantulumcumque consimilem imaginem referret; quandoque potius de statura in infantium sepulcris cura erat. Pleraeque *orantis* figurae foeminei sunt sexus, sed orantes alterius sexus non desunt et, quod plus est, interdum mulieris figura viri animam repreäsentat, et vice versa.

Fuerunt qui eiusmodi figuris aliquando Virginem Mariam vel Ecclesiam adumbratas esse dixerint; sed nobis valde probantur ea quae doctor egregius Wilpert contra illam opinionem argumenta attulit.¹ Et quidem in primis notandum est, nomine *orantis* omnes indicari figuras, sive marmoribus inscriptas, sive in muris depictas, sive denique sculptas, quae in sepulcris cernantur, exclusis tamen illis, quae eodem modo Noe, Danielem, Abraham, Isaac aliosque interdum orantium instar referunt. Plures eiusmodi figurae nomine defuncti instructae sunt; earum igitur significatio indubia prorsus habetur.

Aliae ipsam defuncti aetatem et sexum quodammodo innuant. Praeterea ex sepulcribus inscriptionibus deducitur, superstites vel defunctis pacem aeternam ominatos esse, vel eos iam in felicitatis possessione putasse, vel, postquam aeternam beatitudinem iis augurati sint, eos esse precatos ut pro viventibus intercederent, vel, denique, quum eos iam aeterno gaudentes arbitrarentur praemio, illis instantissime quasi intercessionibus apud Deum sese commendasse. Atqui his plerisque cogitatis aliis prorsus congruit figura orantis, veluti animae adumbratio, quae aeterno fruatur gaudio, atque de viventibus sollicita sit. Id praeterea exemplis pluribus confirmatur, in quibus orans interparadisi symbola apparet; scilicet iuxta bonum pastorem, veluti ad Christum recepta, iuxta arbores, inter flores, candelabra

aliaque signa, itemque apud picturas in horto arboribus florigeris exornato. Quod si aliquando ad orantis figuram est columbae apparent, columba haud symbolum animae hic effingit, sed pacis, ut columba Noetica. Re quidem vera, idem symbolum in quadam coemeterii Callisti inscriptione apparet, solo cum nomine *EIPHNH*; ibidem in alia tabula coemeteriali columba cum ramo olivae cernitur revertens ad arcam, in qua non quidem Noe, sed mulier orans stat.

Orantis igitur figura animam beatam, aut quam eius parentes beatam iam putarent repreäsentat, proindeque hoc habitu et martyres celebratissimi, raro licet, depicti inveniuntur. Sic S. Ianuarius, cuius figura in Neapolitanis cryptis inter duo candelabra conspicitur, ad latera duas alias orantes figuras gestans, humilioris quidem staturalis, sed quae aetatis inter se differentiam clare innuant: Ianuarius, qui gigantea statura eminet, ut mos inde a saeculo v sanctos repreäsentandi ferebat, advocati munere hic fungitur. Haud aliter de ceteris sanctis aliquando factum est, qui praeterea nedum mortuorum, vivorum etiam veluti patroni ac tutores sumebantur.

Et, ne longiores fiamus, haec satis de argumento dicta sint.

S. S.

DE SANCTO AMBROSIO MEDIOLANENSIMUM EPISCOPO¹

In tanta animorum concordia, Ambrosius, quum Dei voluntatem cognosceret, Baptismum accepit; erat enim catechumenus, sacrisque rite iniciatus, ac servatis omnibus ex iure Ecclesiae ordinum gradibus,

¹ WILPERT, *Ein Cyclus*, pag. 30 et sqq.

¹ Cf. fasc. sup.

bus, octavo die, qui fuit septimo Idus Decembbris, episcopale munus suscepit.

Mirum sane quam cito alium fecit Deus! Summus subito factus, aequalitatem in omni vita sequutus, tironis veluti modestiam et pontificalem dignitatem miscere coepit, Iuvabit, vel in re sacra, ad Ciceronem respicere, qui inter senatores adscriptus, ita de se deque munere suo optime diceret: «Idcirco in hac custodia et tamquam in specula collocati sumus, ut vacuum omni metu populum, nostra vigilia et prospicentia redderemus». Pietate et doctrina ad sanctorum imaginem suos effingit, et ut sarta tecta Ecclesiae iura servaret, improborum convicia et impotentiam aspernatus, difficillimo tempore, turbas tunicati populi non expavit, certus cuilibet se obiectare periculo quam tantillum ab officio recedere.

Non iam «res italas Romanorumque triumphos» adfectat, neque «Romanos regrum dominos» in mentem revocat, «gentemque togatam»; sed in Iesum totus conversus, de eius regno ampliando unice cogitat, et leves quosque labores considerat, dummodo novos Ipsi discipulos adquirere possit. Catholicam doctrinam uti matrem adamavit eiusque disciplinam acerrimo studio defendit, multosque Arianos ad fidei veritatem convertit. Et in suo munere agendo Romanum esse maxime meminit. Atque adeo vel ab rerum novarum initio, in sacris concionibus adsiduus apparuit, et disertus equidem, pugnax identidem quum populum ad pietatem excolit et docet divinam sapientiam, quum privatus in aedibus amicos et fideles accipit, dulci semper alloquo vultuque sereno allicit atque recreat. Honorem enim reputat non solum datum, sed sibi concretum ut in suos admodum reverteret fructus.

At unde tot munera hauriebat? En ipse in promptu responsum dabit. Scripsit enim in volumine *De officiis*: «Vobis, — inquit, —

quasi liberis tradimus ea quae illi Davidi spiritus sapientiae infudit, et nobis manifesta sunt per Davidem, et sunt comperta visu, hoc est, legem eius scriptam atque historiam. Quum iam effugere non possumus officium docendi, quod nobis refugientibus imposuit sacerdotii necessitudo... Non igitur mihi apostolorum gloriam vindico. Quis enim hoc, nisi quos ipse Filius elegit Deus? Non prophetarum gratiam, non virtutem evangelistarum, non pastorum circumspectionem, sed tantummodo intentionem et diligentiam circa scripturas divinas opto assequi, quam ultimam posuit Apostolus inter officia sanctorum, et hanc ipsam, ut docendi studio possim discere. Unus enim verus magister est qui solus non didicit quod omnes doceant, et ab illo accipiunt quod aliis tradant (*De officiis*, L. I, 3).

Hisce positis, si de eloquentia S. Ambrosii sermo est, hoc est in primis dicendum, ad facultatem eius oratoriam, plurimum contulisse immensam illam doctrinæ segetem e sacris scriptoribus petitam, quam ipse aetate maturior hausit atque in eis perlegendis est continuo conversatus, ut merito videatur ad christianos a divino scriptore primus transtulisse. Et ut poëta Italorum princeps, Dantes Allighieri a Vergilio poëticam artem arripuisse candide est professus:

*Ipse magister es, et duxor meus unicus, hausi
Unde stylum, late quo mea fama sonat;*¹

et postea de Aeneide...

*quae fecit me esse poëtam,
Mater ut, atque nutrix, qua sine nil cecini.*²

¹ Tu sei lo mio maestro, e lo mio autore,
Tu se' solo colui, dal quale io tolst
Lo bello stile che mi ha fatto onore!

² Dell'Eneide, dico, la qual fiamma
Fummi, fummi nutrice poetando:
Senz'essa non formai peso di dramma.

Qua in re eo praesertim videtur spectare, ut doctrinae varietatem, adhibito iudicio et delectu, ad elegantem vitae et philosophandi usum accommodaret. Ceterum quum sapientia christiana usque ad suam aetatem nondum fuisse latinis litteris explicata, Ambrosius primus eam recte illustravit, et luminibus etiam oratoris usus, omnem Romanorum copiam et elegantiam expressit. Ipse autem christianorum praecincta arripuerat, non disputandi causa, ut magna philosophorum pars, sed ita vivendi.

Mirandum sane quanta hominum frequentia, cuiuscumque generis et religionis, suavitate eius eloquii atque sapientia ad eius aedes itaret, et omnes modestia hominis adlecti diu multumque ad eius latera, pietatis gratia atque sanctitatis vitae, permanerent.

Consilium, auctoritas, magnitudo animi eum summis viris aequabant. Quae quum ita sint, audientium aures ac pectus invadit, et voluntates quo velit facile impellit. Doctrinam alii mirantur ac pietatem, omnes flexanimam eloquentiam. Ita omnibus probabatur, ut omnes libenter suam semper sententiam sequi viderentur. Inter alios et sanctum Augustinum, clarissimum illud Ecclesiae lumen Iesu Christo peperit, quemque suam coronam gaudiumque esse libero ore omnes profitentur.

Publicae pacis nuncius, ac populi consolator adsiduus, olim impotenti Ariano rum factio exagitatus, parem atroci tempori animum in promptu habuit, et in seditione urbis, in templum cum populo secessit, ibique suos a potentiorum iniuria solleter prohibuit, alloquo, adspectu spem reduxit animumque adauxit.

Pacatis denique animis, adclamantibus ordinibus universis, in sedem suam triumphans evectus est, dum omnes, ut diu plaeideque ibi populo suo interesset, adprecantur.

SENIOR.

EPICEDION

Dilecto fratri meo Laurentio
pax Christi.

Quo fugis heu frater? queis nunc absconderis
[antris?

Quae loca, Laurenti care, remota tenes?
Heu heu vixisti: quâ tam cito functus abisti

Vix cepta vita, qui mihi dulcis eras?
Ceu tener e terra nascens flos caesus aratro,

Sic celeri iuvenis funere raptus abis!
Vix animi dum pandebas munera rari

Amplexu raptus cerneris esse meo.
Complesses saltem cedentia lustra senectae,

Aut exspectasses me pare sorte dari!
Ast heu! tu properas, moestumque relinquis

[amicum,
Quem mors iam tecum saeva manere negat.
O Mors, ergo viros separas sic dira beatos,

Quies unum studium, queis amor unus
[erat?

Siccine iucundos, mors caeca, revellis amicos?
Sic teneros flores te resecare iuvat?

Transis, et ecce dolor, facis et moerentia corda;
Ensis amaritiem spargit ubique tuus!

Pocula dira tuo bibi repleta veneno,
Viscera quae cruciant mentis amara meae.

Nos Deus haud ullo morituros condidit aeo:
Qui morimur cuncti? Mors gravis unde

[venis?

Pròh dolor! Adami tristis te culpa vocavit,
Imperitque tibi sceptrum cruenta dedit.

Cur non permansit primus status ille beatus,
Unquam quo nulli mors subeunda foret?

Et mihi sunt heu heu! solvenda tributa dolori,
Hoc mihi non ullo tempore maior erit.

Tristitia tu vina mihi potanda dedisti;
O Deus! En posito gratus adoro genu.

Moerentem quicunque vides me dicito verax:
Num poterit fatum durius esse meo?

Unigenam Domino promptus mactabat Abrá
[ham,

At scimus cultro non cecidisse patris,

Namque aries huic sufficitur mactandus in
[ara,

Isque Deo vivens victima grata fuit.
Haud aliter mihi, summe Deus, patrique

[dolenti

Fecisses! ast heu! victima nostra perit.
Jacob dilectum natum deflebat amare,

Discretum credens ungue fuisse ferae;
At Ioseph inter vivos erat, atque saluti

Ipse futurus erat, laetitiaque patri.
Laurenti bone, num caris solatia tanta

Sunt speranda tuis, fors redditurus eis?
Hei! spes vana foret: non nos modo sangui-

[ne tinctam

Conspicimus tunicam, temet at exanimem.
Impositam pheretro, mulier viduata marito,

Cur sobolem sequeris sic lacrymosa tuam?
Distat adhuc tumulus, fortis vir at ecce pro-

[pinquat,

Qui cineres rursus vivificare potest.
Hic tangit pheretrum, surgas et voce potenti,

O iuvenis, clamat, qui redivivus adest.
En cessant tristes lacrymae, rursumque beata

Unigena gaudes, foemina, prole tua.
Infelix! haud tanta mihi dat gaudia Numen,

Fratrem dilectum frigida condit humus!
Quid despero? potest caelum lenire dolorem,

Nam forti parent ipsa sepulchra Deo.
Felices vos germanae, quas Christus amore

Prosequitur; vobis num lacrimare licet?

Asisii.

GREGORIUS FRANGIPANE, O. S. B.

De certamine poetico Ruspantinio

Proximis hisce diebus publici iuris factus est exitus alterius certaminis ex legato Ruspantinio a Romano atheneo pro latino carmine indicti.

Palmam retulit

ADULFUS TERRALBI,
doctor litteris tradendis in lyceo Hieracensi, cui a Benito Mussolini nomen, qui ecinit: *Omnia somnia*.

Praeterea peculiari laude digni habitu sunt, iuxta alphabeticum ordinem eorum nomine evulgato:

1) Alafridus Bartoli (*Me Musa latina beat*);

2) Raphaël De Lorenzi (*Dulces ante omnia Musae*);

3) Albertus Dolfari (*Dulce solum*);

4) Aldus Grossi (*Magni celebrat monumenta Maronis*);

5) Angelus Nardis (*Nil mortalibus arduum est*);

6) Carolus Vignoli (*Nostrae corda gentis*).

Clarissimis viris, qui latinae apud Italos poëeos dignitatem tam strenue tuiti sunt, ac praesertim ALAFRIDO BARTOLI et ANGELO NARDIS, *Almae Romae* ab incunabulis sociis amantissimis, ex animo gratulamur.

Tertium Ruspantinum certamen nondum indictum est; quinimo scimus illud ad incertum tempus fuisse dilatum.

EPISTOLARE SOCIORUM COMMERCII

ANDREAS AVENARIUS S. V. D. EMMANUEL
Jové C. M. F. suavissimo amico sal.

Haec illa fides est, qua conglutinantur amicitiae et conservantur? Quod genus hoc hominum? Quaeve hunc tam barbara morem permittit patria?... Nulla permittit patria, mi Emmanuel, ut, a quo tibi gratum factum sit, huic septem menses non respondeas. Possum equidem, cur ita factum sit, aperire; sed ne mora fiat, ea oratione malo supersedere.

Illud velim pro certo habeas, me nullum fere praetermittere diem, quo tua animo meo non subeat memoria, me cum ceteris amicis tuis memoriam egisse etiam matris tuae. Non illa quidem in summa senectute a statione vitae avocata est,

sed tamen proiectiore quam esset aetate, matura caelo, quam tuo satis diu delectata esset sacerdotio. Si igitur tu in tanta opportunitate rerum post tres menses pectus adhuc plenum doloris fateris, quid aequum fuit sentire me, cui natu maximo mater nata annos tres et quadraginta xviii mensibus ante ineundum hunc ordinem erepta esset! Itaque, quoties ille dolor recruduerit, — nam quibusdam anni diebus mortuorum parentum nos vehementius tangere solet desiderium — illam non tam discessisse, quam praecessisse statues, et identidem dices non errare Deum in vocandis ad se homunculis.

Perlectis autem consolationibus discipulorum tuorum, tacitus tecum: O fortunatum magistrum, qui tam praeclarum industriae fructum atque amoris percipiat!

Apud me autem si quaeras, quid tanto intervallo temporis gestum sit, duo longiora feci itinera: unum, quantum tibi a Cervaria fere ad Compostellam est, feci in Austriam ad diem Ascensionis Domini, quo die, qui quondam aulae imperatoriae episcopus fuit, non longe ab urbe Vindobona sexaginta sex nostrae congregationis sacerdotes sacravit, inter quos Matthiam, fratrem meum. Ei igitur rei interfui, et quum interposito triduo primum Rem Divinam ageret. Illam autem domum, quae ex Gabriele Archangelo vocatur, quum ipse ante annos xvii novus sacerdos reliquissem, facile imaginabere, quot quantarumque rerum memoriam illis diebus renovaverim. Reditus fuit per Salisburgenses Alpes et per Bavarorum urbem. Interiecto mense, in Silvam Bohemicam properavi, ut festo Petri et Pauli apostolorum die eidem fratri, eo die primum sacra facienti in patria, adessem. Quae fecisse itinera nunquam poenituit, sed mihi crede laboriosos fuisse dies, quum praesertim magnam partem nocturna essent itinera et rebus saepe ad multam noctem protractis somni contraherentur spatia.

Moles autem scholastica duarum hebdomadarum absentia aucta erat. Haec procrastinandarum litterarum gravissima causa. Et speraveram equidem, quibus hebdomadis schola essemus vacaturi, me ad epistolare negotium nocturnum occasionem, sed haud scio an cum aliis eodem atque mecum modo agatur.

Ipsarum feriarum tempus hisce officiis et illis, hacce recula et illa, opinione elabitur citius. His autem mensibus omnibus, quoties *Almae Romae* fasciculus redditus erat, valde mirabar, quod praeter nos duos nemo unus commercium epistolaram usurpaverit. Quo etiam plus spatii his litteris vindicari iure video, si quidem usus linguae Latinae tot mensibus effecit, ut in pittacio huic rei jacenti in mensa mea nominum Latinorum quaerendorum satis magnus conflaretur numerus.

Sed ista priusquam te nube involvam, pro eo atque meritus es in proxima epistola tua ago gratias. *Funorbile* et *funorbi* placent; sunt enim Latina vocabula.

Quadam nocte insomni venit in mentem: Quidni, ut *hippodromum* et *aerodromum*, etiam *cyclodromum* dicemus? Sic erunt collusores illi *cyclodromi*. Et *catadromus* tuus me adduxit, ut deinceps totam illam aream, in qua adolescentes nostri pilam agitant, *catadromum* vocitatus sim.

Schedinummias sagaciter dico excoxitatas.

Loculos et *exscriptivam chartam*, dum meliora erunt inventa, recipio. *Loculos*, si bene videam, appellabimus etiam istas tabulas, quae apud nos in foratis culinarum parietibus onerantur cibis illinc in singula triclinia portandis. *Guichet* rem nominant Galli.

In religiosarum seminarum domibus, ad dextram aut sinistram partem portae, cylindrus est versatilis, per quem res dantur minoris formae quae sint: *tour* dicitur Gallice. Quod si nos *loculamentum*

versatile appellaverimus, rem fortasse tetigerimus.

Atmosphaeram dicemus an melius aliquid?

Interrogatus sum, quid esset *Kravatte*; respondi: *Nodus collaris*.

Quid *Prellbock*, arietum genus in extremis orbitis viarum ferrearum, cui currus motrice machina pulsi impingunt, quem Galli *butoir* dicunt? *Repagulum*, inquam, vel, *repulsorium*.

Quid, *Sprungbrett* (*trappolino* Italorum) est? — Nescio, inquam. Cogitanti postea *þnua* occurrit vel *saltrum* vel *salторia* aut *saltica tabula*.

De *Base-ball* ludicro illo, in quo pila pedibus agitanda hominum durare corpora instituit, quid dicerem? Ut aliquid videatur dictum, *pilam basium* appellaverim, adiciens me rem scripturum in Hispaniam.

Omnes, si narravero Titium *operacionem* subisse chirurgicam a chirurgis secum esse intelligent. Placetne tibi *operatio illa*?

Portis publicis huius Xaverianae domus ea affiguntur ferramenta, quibus prementibus ultro redeunt valvae. Fuit cum portis sic instructis inscriptum: « Ne portam attraxeris, quae claudatur per sese ». Istorum autem desidero ferramentorum nomen. *Clastra* dicerem, nisi eo nomine aliae significantur res. *Reductoria* audeo vocare, ubi quis vocem extorserit propriam.

Quoties iam desideravi in schola latine, quas nos verbi « formas originarias » vocamus! Audias haec fere in meis scholis: « Redde formarum origines! » vel: « Quae verbi sunt radices? » vel: « Primitivas verbi volo audire formas ».

Quoties iam illud desideravi, quod esset nostrum, *Ständer* [= Staender]. Quod ubi Gallis usu venit, *porte* dicunt, adjuncto nomine eius, quae portetur rei, ut hoc, *porte-monnaie*, vel certe hoc: *porte-par-*

pluies. Utinam, *statumen* liceret dicere, aut *stativum*. Hoc stativum in nostris est vocabulis exteris, et est ille tripus, quo sustinetur photographicus apparatus vel theodolitus.

Nuper quidam iussit sibi reddi Latine: *Litterarischer Abend*, quod Gallice dicas: *Soirée littéraire. Litteratum coetum* dixi, vel, *Vespertinum consessum litterarium*, non iguanus quam dixissem exile.

Non horret lingua mea ex paucis his mensibus, *rubramentum* dicere, sicut dicimus atramentum, et a tingendo derivavimus *tinguentum* ut ab ungendo unguentum, ut violaceum atque viride habeas tinguenta.

Quin etiam apud Vitruvium repperi, quod illud *refrain* vocare liceat: *frequamentum* dico.

Habesne, quo exprimatur melius *carroussel* quam, *ludicram equitationem*?

Postremo in illo, quod supra dixi *pittacio* scripseram: *Broetcheneinlegeapparat* octo syllabarum compositum.

Res nuper a pistore nostro postulata est. Quam quum latine appellare coepissem, *collyridum* venit in mentem et, *immitendi apparatus*: nam ille apparatus sibi cupiebat concedi, quo facilis in furnum torrendas immittere collyrides posset. Qua sum audacia, *immissorium collyridum* appellavi rem, iam principio cupidus tuam audire de ea audacia sententiam.

Sed nimium iam diu tua video abuti patientia longioresque, quam velle, conscripsi litteras semina spargens novorum vocabulorum. Iam consisso pittacio, unde ista tibi afflata nubes est, aliud in conspectu mensae loco ponam, primumque illic scribam hoc: *Causeries françaises* non quo, quid id sit latine percontaturus sim, sed maius quiddam volvo in animo. Quod quid sit aut quale, si Deo propitio diutius vixerimus, in proxima epistola videbis. Vale.

FUNEBRIA EX CADAVERIBUS CONVIVIA

Vita erumpit e morte: ita enim abdita leges volvuntur; inde etiam ad mortuorum aetatem aestimandam explorandumque viros doctissimos studiorum rationes duxisse credimus. Nec dicat fortasse quispiam: Ecce huiusmodi inquisitio? Sancta enim et salutaris est supremi fati cogitatio.

Sed harum investigationum et aliud iuxta doctrinam sapientiamque naturae gravissimum pondus est, et quaestionum etiam, quae legalem, quam vocant, medicinam attinent; multum enim ac saepe interest utrum huic vel illi anno hominis mors adscribatur; quam quidem «cadaveris aetatem» nuncupari nemo mirabitur.

Meghin, Lutetiae Parisiorum medicus, multa iam pluribus abhinc annis ad rem experimenta tentavit, planeque ostendit cadaveris corruptionem ab aliquot minimorum animantium speciebus maxime perfici, quae statuta quadam vice et lege ad detrimenti ultimi opus alias aliae sequuntur. Quin etiam singulae, quae exinde denotantur phases, distincto et proprio odore etiam significantur. Iamque praeter microbia haec, octo insectorum genera una cum acaris quibusdam cadaveri corrumpendo vacant, eodemque microbiorum ordine adveniunt. Praecipuis enim aeris odoribus ex cadavere undique circum manantibus sua quaque vice funebres larvae illiciuntur. Cuius corruptionis militias hodie simul recensemus.

Vix itaque moriens homo ultimum efflavit anhelitum, advolat statim muscarum agmen ex *Curtoneura* et *Calliphora* familia, quae in carnem non maceratam vires exercent suas. Tertia autem vel sexta post mortem die, quem iam corruptionis odor acrior diffunditur, alter prope-

rat vorax manipulus ex muscis *Luciliis* et *Sarcophagis*, quas acarus *Uxopeda* comitatur. Adipes autem mortui ingluviem interea coleopterion quorundam titillat ex *Darmestes* familia, atque papiliones *Anglossa* nomine distinctas.

Octavus ubi advenerit mensis, «lapsus», quem dicam, vel delabentem undique statum cadaver induit, ad quod conveniunt, ut escam sumant, muscae ex quarto agmine *Prophila* et *Autorneya* ex turmis, et coleopterium *Crecrobio* ex genere: utile est tamen scitu prophila ex eodem genere muscam enasci, quae sua germina in corrupto caseo deponit. His ex germinibus larvae illius prosilientes ensuntur, quae in sapidissimo caseo, quod *gorgonzola* Itali appellamus, passim videamus.

Post annum a morte elapsum, quae moliores sunt in cadavere partes in nigerrimum solvuntur liquidum: tunc in lacum descendit quinta legio ex muscis *Ophina*, *Phora* ac *Tyreophora*. His copiose tandem epulatis, dum vix paucissima liquida supersunt bibenda, sextum agmen accedit *Silpha*, *Hister*, *Saprinus* ex manipulis constans, cui et auxilia adsunt ex acaris *Triglophonibus*.

Horum omnium labore conviviisque expletis, binos iam annos a morte cadaver dinumerat. Coleopterii tunc sequuntur *Anthrenus* et *Darnestes* tineaeque minusculae, quae pellem, pilos, tendines vorant, ceteraque omnia, quae putredo delere non potuit.

Ultimum denique manipulum, ingluvie minime incitatum, coleopterii *Fenebrio* et *Pitinus* instruunt, qui micis ex ceteris septem epulis relictis contenti sunt.

Iam vero nihil tunc ex cadavere quam ossa arida supersunt, quae contra parasitas et tempus diutius obsistunt.

Hos complexus caro hominis in sepulcro experitur!

DR. R. S.

Colloquia varia eademque familiaria latine composita

V.

Meridies

Est meridies, et hinc atque illinc plurima opificum turba, ex officinis egressa, summa festinatione, et grandibus passibus domum contendit. Sacra quoque aera variata ratione horam civibus portendunt. In primis, vigil militum speculator, solemnem diei horam atque securam omnibus bellici tormenti strepitu praescribit. Tunc res mira ubique adspicitur. Qui horologium parvulum sibi habet, ut certum sibi temporis momentum affirmet, et secure vivere possit, si celerius currit, retrahit, si vero tardius se movet, ut festinet pellit... Sic quotidie in Urbe, sicutque per saecula Romani facere consueverunt. Et quoniam antiquitus id digitis fiebat, popellus romanus, argute, qui suus est mos, dicere solebat horam sic optime currere, operantibus digitis. A mena dito enim nos Itali dicimus quod facimus egregie, quodque digitorum auxilio in horologiis corrigimus vitium.

Hospitem nostrum, hac ipsa hora, aedibus egressum hue atque illuc se conferre vides, quasi nescientem quo ire velit, sinistrorum an dextrorum. Ei se ita gerenti obvius fias opportune atque humanissime eumque sic amice vel e longe compella: — «Quo tendis, amice? Ignarus forte viarum, viam certam quaeris, ubi quiescas?...» — Quo vadam recto, et ipse fortasse, nescirem. Si non putarem me nimis alta adscendere, lepide Horatii verba usurparem, et forte me via sacra ire, nescio quid nugarum cogitantem.

— Tu vero non vadis per viam sacram, ut olim poëta, sed per viam novissimam, nec sanctam; per viam, cui est nomen a Joanne Lanza.

Hoc nomine arrepto, noster, tacitus sic secum mussitat: — «Lanza! Quid est? Quid significat hoc nomen?» et altius postulat: — Lancea fortasse esset tibi dicendum. Ad *Lancearum* officinas forte hac itur?

— Magno in errore versaris, hospes, si ita reputas. Est admodum ut antea dixi. Hic enim Ioannes Lanza, fuit equidem vir vivus et verus, at repentinus omnino, sed sapiens imprimis, qui rerum novarum cupidissimus ad suprema regni gubernacula audacissime pervenit. Fuit Subalpinus, Casili sancti Evasii humili loco natus, et in prima rerum italicarum perturbatione, fluctibus civilibus rapi passus, ad maiores reipublicae gradus evectus, diu universam Italiam consilio iuvit et potentia rex. Sic satis de homine. Via, ut vides, ampla est atque pulchra; multis quoque ornata splendidis aedibus, cum quacumque de principatu contendere potest.

Abhinc paucos annos haec urbis regio deserta adhuc atque invia, nobis dedecus erat atque fastidium. Nunc vero, subversis molibus, ruderibus egestis, vel elegantibus bonarum artium spectatoribus adprobatur.

Sic speciem Urbis insigniter auget.

Si vel tantisper ultra progrederis, in scalam incidis, quae in collis veluti dorso posita magnifice et commodius te ad Sancti Petri in vinculis templum ducit.

Sunt hinc inde amplissimae puerorum scholae, sunt et pulchriora palatia, quae hanc quoque Urbis partem, olim miserrimam, maximo cultu exornant.

Si vero tibi est adhuc cupiditas cum ceteris et S. Petri hanc basilicam mecum visendi, aptius in crastinum faciam. Vale.

I. B. FRANCESIA.

MONITUM

Anni exitu appropinquante, secum ipsi reputent socii nostri humanissimi, num subnotationis suae pretium solverint: ni fecerint, moram statim interruptant...

EX ITALIS URBIBUS

De Concilio Regionali Episcoporum in Subalpinis.

Omnis Subalpinorum Episcopi, magno apparatu et sollemni ritu, in aedibus Archiepiscopi Taurinensium itemque Cardinalis, per triduum simul coniuncti rebus suis sacris alacres recens incubuerunt. Aderant, honoris gratia, in primis Canonicorum Templi Maioris aliique cum universis Religiosarum Congregationum Superioribus, et Urbis Curionum Collegio.

Quod quidem, suffragante civili potestate, factum est cum maxima civium concordia, qui, positis sic animis, enixe admirabantur, quod Ecclesia libere et placide posset populo christiano interesse.

Haud sunt amplius tam saeva et infesta religioni tempora! Ad haec, quum, dimisso Episcoporum Concilio, ex more, religiose supremam omnes imponere manum vellent, ad Templum Augustae Matri dicatum, cui est titulus *La Consolata*, innumera civium prosequente multitudine, ut Deo gratias agerent, se contulerunt.

Quae quidem cuncta maxima animorum tranquillitate evaserunt.

Sic primum in Subalpinis post libertatem ab Rege Carolo Alberto civibus concessam. Neque abs re haec dico. Anno enim quadragesimo octavo supra millesimum et octingentesimum, Episcopi nostri, ut pro novorum temporum ratione fidelibus sibi admissis recte consulerent, quum esset exactus in exilium Aloysius Franzoni Archiepiscopus, ad villulam Episcopi Monregalensis adiverunt. At, lamentabili casu, quod in salutem animarum constituerent adnitembantur, in opprobrium verterunt improbi, et parum absuit quin magna animorum seditio inter nos nasceretur. Ipsi Oratores populares nunc in publicis consiliis, nunc apud plebem Episcopos

incusabant quod rerum novarum osores patriae perniciem molirentur.

Et illi qui pacem portendebant atque animorum concordiam et cum periculo vitae eadem praedicabant, quod discordias seminarent, ultiōes atque excidia praeferrant, incusabantur!

At nostris diebus, quae rerum, temporum, hominumque differentia!

Sic, Deo favente, omnia cum dignitate sunt facta, neque paucorum vafritia, commodis suis omnino servientium, non clamores multitudinis inconditae ex compagno per vicos, per compita irruentis, quominus funderent preces ad Deum, pios prohibuerunt.

Et Episcopi Subalpini, sui securi de vetere disciplina instauranda libere admotum inter se disserere potuerunt, et ipsi satellites regii, insigni pompa, aderant, et eos populus amore ac veneratione est undique prosecutus.

Haec demum quorsum spectent Italorum animi verissime testantur.

SUBALPINUS.

PRO IUNIORIBUS

De compositione latina.¹

Neque hoc sane difficile factu est illis, qui se in scribendo aliquandiu exercuere. Nam ubi primum sententia mente concepta est, confessim verba ultro sese offrerunt, et in ordinem et numerum quemdam digerunt. Requirunt autem non eosdem omnia numeros, sed alios alia, pro diversitate materiae et orationis genere. Contentiones enim celerius currere, narraciones tardius ferri debent. Tarditatem orationi et gravitatem spondeus in primis afferat, qui duabus syllabis longis constat.

¹ Cfr. sup. fasc. VIII-IX.

Celeritatem paean maxime conficit, qui tribus brevibus et longa, vel in principio vel in fine posita, continetur. Dactylus, qui longa et duabus brevibus conficitur, utrius generi est accommodatus. Iambus, qui ex brevi et longa est, demisso et humili sermoni aptissimus est, propterea que eo maxime comici utuntur.

Principia a longis, ut plurimum, syllabis facienda sunt; fiunt etiam a brevibus nonnunquam, ut Cicero: « Animadvertis, judices et novum crimen ».

Paeā is, qui primam longam et tres breves habet, et in principio et in medio passim optime collocatur: in fine decet. Is vero qui tres breves et longam postremam habet Aristoteli et Graecis maxime placet; in fine Cicero eum non valde probat; nam ultimam syllabam ne in versu quidem, quanta sit, referre arbitratur. Quintilianus longam esse censem oportere. Ego Ciceroni, qui plurimum dixit et scripsit, magis accedo.

Cavendum autem est, ne hexametri versus principium initio dicendi aut scribendi faciamus; quale dicitur reliquissim Livius: « Facturus ne operae precium sim »; quod qui emendare voluerunt « facturus ne sim » postea scripserunt.

Sicut etiam finis hexametri et pentametri vitiosus est; in quem Asinius et Brutus incidere saepenumero solebant, ut video placuisse Catoni. Et Hieronymus noster, quamquam non his rebus erat intentus, in translatione Geneseos ait: « Da mihi animas, cetera tolle tibi », - quod ego non accusandi Hieronymus, sed vitii ostendendi gratia posui.

Clausula autem optime desinit in di choreum, id est in duos trocheos, ut: « Patri sapientiam, filii temeritas comprobavit ». Trocheus enim ex longa et brevi conficitur. Sed videndum est, ne frequentius idem finis, quamvis optimus sit, satietatem afferat; afferunt enim etiam optimam satietatem.

Optimus est etiam in fine creticus, qui ex longa, brevi et longa conficitur, si ante se habeat vel dactylum, vel pyrrichium, qui duas breves, vel tribrachum, qui tres item breves habet, quale est: « Quamdi tantas iniurias patiemur? » et: « Facite, ut bonos servare videamur ». Geminatus etiam idem optime claudit, ut: « Virtus est servare quamplurimos ». Patitur etiam ante se anapaestum, qui duabus brevibus et longa conficitur, ut: « De viro loquar non solum bono, verum etiam nobili ». Dactylus quoque non claudit male, si eum iambus, vel creticus antecedat, ut: « Hoc nostra ratione concluditur »; male autem si spondeus vel trocheus antecederet; quale esset: « Hoc ratione nostra concluditur », vel: « Hoc nostra ratione clauditur ». Illud autem advertendum est, pedes omnes, si dictionibus singulis contineantur, pessime rationem inchoare et claudere, ut in Iugurthini belli principio apud Sallustium notat Quintilianus: « Falso queritur de natura sua genus humanum »; in fine quale esset, quod modo dicebam: « Ratione nostra clauditur ». Quod quidem et in pedibus bene coeuntibus vitiosum est.

Spondeus bene claudit, praesertim quae « incisa » nominantur, si eum antecedat creticus, ut: « Similis caussa, qua plurimum uti solebat Demosthenes ». Item si anapaestus, ut: « Loquar de muliere non solum nobili, verum etiam nota ». Item si iambus, ut: « Tu optimum munus exeres »; qui mo'ossus efficitur, qui est ex tribus longis. Contra, spondeus optime iambum praecedit, ut: « Iisdem in armis fuit », et: « Quid futurum sit, nescio ». Claudit autem male spondeus, si eum vel spondeus, vel pyrrichius, vel dactylus, vel paean, vel tribrachus antecesserit.

Amphibrachus etiam, qui longam inter duas breves habet, auctore Quintiliano, etiam claudit non male, ut: « In Africa fuisse ». Sed ego in ratione dichorei, qui eodem in loco est, fieri censeo. Idem tro-

chaeum et pyrrichium, qui paeana conficiunt, optime cadere existimat, ut: «Quanta eos a plebe romana maneret invidia»; quem pedem Cicero dicit vigere in principio, in fine iacere.

Bacchius, qui est ex brevi et duabus longis, etiam geminatus recte concludit, ut: «Quae ratio fuit, ut ab homine tibi amicissimo venenum timeres?»

Trochaeus quoque non solum geminatus, ut diximus, sed etiam spondeo praecedente recte cadit, ut: «Quod hic potest, nos possemus». Item pyrrichius inter duos trochaeus, ut: «Scipio suos omnes virtute superavit».

(*Ad proximum numerum*).

AURELIUS BRANDOLINI.

ANNALES

Ex Hispania.

Quarto exeunte anno, ex quo Primus ille De Rivera gubernii summa assumpsit, venia et oblivio hostilium animorum concessa est, atque novus publicus legatorum coetus congregatus, ad corporis, ut aiunt, consultivi formam redactus, quem rex, ex Mauritania, ubi amplissimis honoribus acceptus fuerat, redux, sollemni ritu inauguravit, quem tamen ritui socialistarum factionis legati minime interfuerint.

Inchoatis deinde huius coetus laboribus, rogatio legis lata est ad gubernand rationem ita reformandam, ut eorum, quibus summum imperium concredatur, fir mior largiorque fiat potestas munus suum exercendi.

Balcanici motus.

Inquieta semper Balcanica regio sese offert. Istip, in urbe australis Serbie, Kovacevik, copiarum dux, a tribus seditionis Bulgaris proditorie interimitur, quo-

rum duo a Iugoslavorum militibus custodibus vicissim necantur; tertius captivus factus est. Vehementes inde Iugoslavici gubernii apud Bulgarios reclamatio et minae... Res tandem ita est composita, ut iustum in finium locis periculis maxime obnoxias a Bulgarorum gubernio indiceretur.

In Rumenia autem Manolescu doctor, qui administratorum collegii, cui Averescu praeerat, fuerat particeps, ex Gallia redux, prodigionis accusatus, quippe Caroli principis redditum procuraret, in vincula detruditur. Hinc qui Bratiano, nunc gubernii praesidi, obsistunt, societatem inter se conflant, ei coniurationis fallacem visum exprobrantes, aut saltem artificiosam veritatis superlationem.

Atvero in dubium reverari non potest, agricolarum factionem, Carolo principi faventem, adeptos sibi multos in dies procurare, ita ut belli civilis timor commenticius omnino dici nequeat.

**

Sinense bellum civile.

Interim civile bellum in Sinis perdurat. Nunciatum recens est Pechinum urbem in magno discrimine versari, quod Feng dux Ciang-Tso-Lin urbis defensorum fudisset, Russorum opum auxilio. Ex adverso, recentiores nuntii retulerunt, Fengi potius rem perditam, nunc saltēm, habendam esse.

**

Operariorum ab operibus deser tiones.

In Germania nonaginta metallicorum millia ex condito labores suos deseruere, gubernii anxiā sollicitudinem profecto excentium.

Auctoritas tamen «laboris supremi administrī» ea feliciter fuit, ut per arbitrorum sententiam, quam partes sequi tenerentur, discrimen dirimeretur.

POPULICOLA.

VARIA

Wilhelmus Borserius in Hermini ex Grimaldiis avaritiam.¹

Fuit Genuae iampridem quidam nobilis vir, nomine Herminus ex Grimaldiis, qui, ut omnium opinio serebat, maximis possessionibus et pecunia quemcumque alium divitem civem, qui tunc temporis in Italia esset, longe superabat. Sicuti vero ille cuicumque alii Italo opibus praestabat, ita avaritia et sordibus quemlibet alium sor didum et avarum, qui in terris esset, praeter modum vincebat. Namque non solum in aliis honorifice excipiendis sumptui parcerbat, sed in iis, quae ad corporis cultum opus erant, praeter universalem Genuensium morem, qui magnificam induere vestein consueverunt, maximos defectus, ne sumptus faceret, perferebat, atque item in cibo et potu. Quapropter, et iure, ei cognomen ex Grimaldiis exciderat, et ab omnibus tantummodo Herminus de Avaricie vocabatur.

Accidit, ut, quo tempore iste, sumptui parcendo, rem suam augebat, Genuam adveniret quidam egregius vir aulicus, bene moratus et eloquens, nomine Wilhelmus Borserius, qui, cum aliquot dies in urbe mansisset et complura de Hermini sordibus et avaricie audisset, eum visere constituit. Herminus auditione et fama iam acceperat, hunc esse virum praestantem; ideoque quum ipsi, etsi avaro, non nihil tamen comitatis esset, humanissimis verbis et laeto vultu exceptit, cum eoque de multis et variis rebus sermonem intulit, dumque inter se colloquuntur, secum adduxit una cum aliis Genuensibus, qui cum eo erant, in pulcherrimam domum, quam recens aedificandam curaverat; et postquam totam ei ostendisset: «Wilhelme - in-

¹ Ex Italico vernaculo.

quit - quaeso, scisne tu, qui multa vidisti et audivisti, mihi indicare rem nunquam visam, quam in huius meae domus aula pingendam curare possim?» Tum Wilhelmus inepto eius sermoni: «Hermine, - respondit - rem nunquam visam haud existimo me tibi indicare posse, nisi forte sint sternutamenta, aliave id genus; sed, si vis, unam quidem te docebo, quam te nunquam vidiisse puto». Addidit Herminus: «Dic mihi, quaeso; quaenam est haec?» minime id responsi, quod dedit, ab eo expectans. Cui statim Wilhelmus: «In huius domus aula liberalitatem de pingendam cura».

Herminium, hoc verbo auditio, repente is incessit pudor, ut ad animum mutandum ferme omnino contra quem usque ad illud tempus habuerat, impulsus fuerit, et dixerit: «Wilhelme, eam ita pingendam curabo, ut nec tu, nec quisquam alias unquam iam mihi iure dicere possit, me eam non vidiisse aut cognovisse».

Exinde vero - tantam vim habuit verbum a Wilhelmo prolatum - omnium nobilium virorum liberalissimus et humanissimus fuit, et qui cum advenas tum cives honorificantius, quam quivis aliis, qui ipsius aetate Genuae esset, exceperit.

**

Graculus gloriosus.⁴

Graculus quidam, inani superbia tu mens, pennas quae pavoni deciderant, infelicitate quum invenisset, suis sibi detractis, illis se exornavit, ratus se ita dignitate et honore valde auctum iri. Tum graculos comites despiciens, formoso pavonum gregi, quasi unus ex illis, se immiscuit. Pavones rem mirari, intueri inter se, surreare, alter alterum interrogare: ut paucis dicam, brevi res comperta. Tum in gloriosam et impudentem avem omnes

⁴ Ex Italico vernaculo.

irruere, pennas illi eripere, nudatamque irridere et rostro fugare. Graculus miserandum in modum sauciatus totoque corpore sanguine manans et pudore suffusus vicem suam tacite gemere, huc illuc, sursum deorsum cursitare, flebiles crocitus edere. Tandem pavones, saeviendo fessi, retro abeunt; ille autem ad genus suum redire coepit, quumque pennis nudus esset, iter pedibus conficiebat. Appropinquantem graculi conspicerunt, omnesque simul illi occurserunt illusuri. Verum postea, ubi implumem tamque male habitum conspicati sunt, irridendi cupidinem in commiserationem verterunt, et eorum quidam, quos prius despiciatu habuerat, eum sic compellavit: «En quo te pertraxit gloriae et honoris cupiditas! Alienis pennis iure nudatus es, qui tuis ipse te expoliaveris».

Suo quisque habitu vitam degat.

*

Pro iudicibus mensarum elegan- tibus.

MENSES ORDO:

*Pastilli retorti columbino pectore
farti.*

*Pullus elixus, odoratis tuberibus cir-
cumfusus.*

Tacetum suillum.

Botulus ex foeniculis.

*Ovi luteum in mulso actum. - Cupe-
dia Sabaudica.*

Poma.

*

Iocosa.

- Ecquid lacrimas, Tucci?
- Quia pater me percussit.
- Ecce te percussit?
- Quia lacrimabam.

Tuccius in schola.

Postquam magister de domesticis ani-
malibus disseruit, Tuccium interrogat:

— Dic igitur nunc, Tucci, quod animali
tibi videatur magis homini adhaerere.

Tuccius post brevem meditationem:
— Sanguisuga!

Aenigmata.

I.

Amicus vectus *integro*, cui dempserat
Caudam, me laetus in *secundum* sustulit;
Et morae causam sciscitatus *principe*
Voce, inquit: Mihi cur te negas hospitem?

II.

Prima arcet *pars*; est melior *pars altera* no-
[strum];
Utraque heu constans, dimidium est hominis.

Aenigmata in superiore fasciculo pro-
posita his respondent: 1) *Partus, Portus,*
Artus, Ortus, Arcus, Orcus; 2) *A-sinus.*

Libera a pittaciis responsa.

Cl. v. PHIL... REBH..., *Bruchühlbach*, et
PETR. CAS..., *Palmi in Calabris*. — Suo tem-
pore accepimus. Acceptilationis testimonium
iis tantum mittimus, qui eiusdem pretium sub-
notationis pretio addiderint.

Cl. v. GEOR... BARN..., *Londini*. — Non se-
mel diximus fasciculorum, quibus titulus
Communia vitae, ne unum quidem venalem
superfuisse.

Cl. v. LEOP... VER..., *Genuae, ALIISQUE*
QUI IDEM PETIERUNT. — Ut superius adnota-
vimus, certamen poëticum Ruspantinum tertium nondum indictum est; neque praevide-
datur novae inductionis tempus.

Cl. v. IOAN... PAR..., *Panormi*. — Limatius
dicendi genus tibi acquirendum est, ut in
certamen illud descendere cum spe victoriae
possis.

Cl. v. GE... NAR..., *Lutetiae Parisiorum*. —
Pro! In cistellum!

A SECRETIS.

STANISLAUS FUGIENS

DRAMA HENRICI NOZZII, S. I.

BILINSKIUS.

Cogendus erit aliquo sollertia modo.

PAULLUS.

Cogi non potest. Quid tum? Edic.

BILINSKIUS.

Tum quod in mentem venit tibi
Ab hac molestia ut te prorsus liberes, remittas
[volo domum:
Aliqua profecto dabitur causa, quae facile
[probetur patri.

PAULLUS.

Iam non suades tantum, sed persuades probe.
Conveniam igitur statim et colloquar.

BILINSKIUS.

At in primis moneo illud, ut
Blandissima oratione...

PAULLUS.

Tu dictum puta.

SCENA II.

BILINSKIUS.

Hoc si quam inventum a me est astute et
[callide,
Tam facile processerit e sententia, initium

[fore video ut
Paullatim inter duos fratres coeat concordia:
[augeam

Sic porro unius erga me benevolentiam
[itemque alterum
Etiam conciliabo mihi, cui fortasse nunc

Displiceo aliquid. Et Fulcius ipse, quem
[modo

Consilii huius participem feci, collaudavit
[maxime.

Unum veteor, ut Paullus facilitate rem
Ac lenitate gerat: illius novi equidem inge-

[nium satis.

PAULLUS.
Nugae.

BILINSKIUS.

Mane:

Deinde erimus ibi opportune locum nacti, ut
[tantisper deserat
Vitae severitatem: hoc si semel obtines,
Versare illum pro arbitrio erit nobis in pro-

PAULLUS.
Logi.

BILINSKIUS.

Denique avertemus aliquandiu ab illis suis...
[(nosti satis)

Quos colit scilicet, observat, et audit unice;
Quorum usu et suasione id discit, ut in more
[vivendi suo

Perstet obstinatio.

PAULLUS.

Somnia.

BILINSKIUS.

Scin' tu denique? His tuis
Responsionibus enecas. Quaere qui te melius
[consulat,

Aut ut tibi lubet facito.

PAULLUS.

Hem, audi, desino.

BILINSKIUS.

Vis, non vis: quid hoc malum rei est?

PAULLUS.

At sunt recte prospicienda omnia. Quid frater
Si nolit animi caussa?

BILINSKIUS.

Oportet blanda invitatione...

PAULLUS.

Blandam invitationem ab illo respui.

SCENA III.

NAEVOLUS, BILINSKIUS.

NAEVOLUS.

Non h̄c durare quisquam, si sic sit, potest.
Scire equidem volo quae sit haec domini
[protervitas.

BILINSKIUS.

Quid gannis? quid tibi vis?

NAEVOLUS.

Heu heu! occidi miser:
Paullus infregit pugnum adeo clementer mihi,
Ut, nisi reflexissem collum, dejecisset ex hu-
[meris caput.

BILINSKIUS.

Tuo factum merito.

NAEVOLUS.

Itane? Misit me modo
Arcessitum ad se fratrem: cum renuntio
Domi non esse, mercedem liberaliter
Continuo dedit. Hem! Prope denasavit,
[viden'?

BILINSKIUS.

Dicebam hoc eventurum: ingenio nimirum
[ille est praeferox;
Et vero imperavi, ut sedate vellet agere.

NAEVOLUS.

Quae est haec miseria? Haec cine tandem ut
[perferam?

BILINSKIUS.

Etiam taces?

NAEVOLUS.

Nae ille continebit posthac, si sapiet,
[manus.

BILINSKIUS.

Fratrem vedit adhuc?

NAEVOLUS.

Nihil istuc ad me attinet.

BILINSKIUS.

Heus? infortunium dabo, ni mihi dixeris.

NAEVOLUS.

Nondum puto.

BILINSKIUS.

Adibo igitur, ut eius in tempore comprimam
[iracundiam,

Ne mea cogitata coepaque disturbet male.

SCENA IV.

NAEVOLUS.

Enimvero meus herus cerebrosus est satis;
Sed si ei aliquando ob fratrem cerebrum
[finditur,

Insanit, obvioque parcit nemini.

Atqui ego scio cur immerentem illud oderit,
Et in extremas terras amandatum velit.

Nimirum nimis ab illius probis moribus in-
[telligit

Reprehendi vel tacite satis ineptos suos.

Ea cruciatur gratia et corde uritur...

(BILINSKIUS *adveniens cum PAULLO*).

(Stanislauum mox huc adducet Fulcius).

NAEVOLUS.

Eheu! par coit optimum. Cavebo prudens;
[nec hodie
Istis dolandum tergum committam meum.

SCENA V.

BILINSKIUS, PAULLUS.

BILINSKIUS.

Nonne iam multus monueram, ut te compe-
[sceres?

PAULLUS.

Dedi operam: at postquam renuntiavit Nae-
[volus

Fratrem non esse domi, non frustra suspicans
Illum aut in templum isse, ut consuevit, pro-

[ximum,
Aut apud illos nigros bipedes commorarier,
Quos sibi magistros virtutis esse deputat,
Ibi nonnihil concalui vel invitissimus.

BILINSKIUS.

Nunc ergo comprime te, et fratrem adeun-
[tem bono
Sermone, vultuque perquam benignus excipe.
Tibi certe facilem fore facilius senties.

(Ad proximum numerum).

Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

ROMAE. TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.